

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ TOPLANTISI KONUŞMASI
TUNCAY ÖZİLHAN, YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ BAŞKANI
7 ARALIK 2017, ANKARA

Sayın Başbakanım, Sayın Bakanım, Sayın Başkan, Sayın Divan, TÜSİAD'ın Değerli Üyeleri, Sayın Basın Mensupları,

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde, siyasi ve ekonomik konular gündemde hep en ön sıralarda yer alır.

Özellikle içinden geçmekte olduğumuz günlerde gündem çok sarsıcı.

Bağımsız yargı, hukukun üstünlüğü ve mutlak düşünce özgürlüğü çerçevesinde sonuçlandırılması gereken iddiaları takip ederken, geleceğimizi şekillendiren konuları da ihmal etmemek durumundayız.

Gelecek kuşakların bekası, bugün savuşturduğumuz jeostratejik tehditler kadar, bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemelere ne ölçüde uyum sağlayabileceğimizle de ilgilidir.

Son dönemlerde esas ilgi ve alâka devlette ve ülkede yuvalanmış şer odaklarının temizlenmesine yöneltmiş durumda.

Doğrudur, bu odaklar bütün devlet kurumlarından hızla ve tamamen temizlenmelidir.

Diğer yandan bilim ve teknoloji alanında dünyadaki gelişmelere ayak uydurma çalışmalarını da aksatmamak gerekir.

Her iki gereklilik de, temellerinde demokrasi, hukuk devleti ve sınırsız düşünce özgürlüğü olan yaratıcı bir toplumu şart kılmaktadır.

Bilim ve teknolojide kapasite oluşturma önemli bir özelliği var: bu da uzun vadeli düşünmek ve uzun vadeli bir stratejiye göre hareket etmek.

Bu alanda başarılı olan, öne çıkan ülkelere baktığımızda, Avrupa, Amerika gibi Batı ülkelerinde de, Japonya, Çin ve Kore gibi Doğu ülkelerinde de uzun vadeli bakış açısını görüyoruz.

Türkiye'de ise uzun vadeli strateji uygulama konusunda bir gelenek oturmuş durumda değil.

Sıcak gelişmeler ne olursa olsun, gündemimizde bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere yer vermek, bu konuyu uzun vadeli bir perspektifle ele almaya başlamak durumundayız.

TÜSİAD'ın en yakından takip ettiği konuların başında Sanayi 4.0 geliyor.

Bilim ve teknolojideki ilerlemeler pek yakın bir gelecekte insan toplumlarının yaşamlarında önemli değişimlere yol açacak.

Nanoteknoloji, yapay zeka, nesnelerin interneti, genetik, dijital iletişim, robotik, malzeme bilimi, biyoteknoloji, Blok zincir, 3D baskı, özerk taşıtlar...

Peki biz neleri tartışıyoruz?

Osmanlı 18 yüzyıldaki ilk sanayi devrimini yakalayamamış olmanın bedelini çok ağır ödemişti. Şimdi biz dünyadaki son teknolojik devrimin neresindeyiz?

Değerli konuklar,

Türkiye geçtiğimiz 10-15 yılda altyapıda önemli bir atılım yaptı.

Yollardan, limanlara, havaalanlarından köprülere, sabit ve mobil genişbant bağlantılarına, ekonomik aktivite için gereken en temel altyapı sağlandı.

Bugün bir sanayici bakış açısıyla Anadolu'ya gidince kaydedilen gelişmeyi görmemek imkansız.

Her yerde şehirler büyümüş, gelişmiş, güzelleşmiş. Şehirleri birbirine bağlayan yollar, altyapı çok iyi.

Bu altyapı yatırımları bir ülkenin kalkınması, büyümesi için elzem.

Kentleşmenin yanında, eğitim ve sağlık alanında da gelişmeler kaydedildi.

Üniversitesiz şehir kalmadı.

Sağlık hizmetlerine erişimde önemli ilerlemeler sağlandı.

Ama Türkiye nicelik meselesini çözmeye çalışırken nitelik meselesini göz ardı etti.

Kentleşme hız kazanırken, doğa ve insan uyumu göz ardı edildi.

Arsaların, evlerin fiyatı değerlendirirken, kültür, tarih ve doğa varlıklarımızın değeri unutuldu.

Şehir hastanelerine milyarlarca liralık yatırım yapılırken, yüksek teknolojili sağlık ekipmanlarını kullanacak yetişmiş teknisyen, yeterli doktor ve sağlık elemanı sıkıntısı ortaya çıktı.

Dünya masrafı büyük, yönetimi zor büyük hastanelerden vaz geçiyor.

Teknolojideki gelişmeler çerçevesinde ihtisas hastaneleri önem kazanıyor.

En sorunlu alan ise eğitim.

Üniversite sayısı 77'den 185'e çıktı; ancak kalite tutturulamadı.

Bu sene ilk yerleştirmede 370 bin kontenjan boş kaldı.

Gençler toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeyen üniversitelere kaydolmadı.

Açılan üniversitelerde bazı bölümler talep yetersizliği nedeniyle kapanma riski ile karşı karşıya.

Demek ki dünya standartlarında öğretim üyeleri olmadan, bilimsel özgürlük ve nitelikli eğitim sağlanmadan üniversite sayısının artırılması yetmiyor..

Geçen ay Türkiye OECD PISA Direktörü Andreas Schleiche, son PISA sınavında Türkiye'nin 72 ülke arasında 50'nci olmasını Türk eğitim sisteminin yeni dünya düzenine ayak uyduramaması olarak değerlendirmişti.

Eğitim sisteminde sorunlarımız olduğunu başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere yetkililerimiz de teyit ediyor.

Eğitim sistemi bir kez daha değişirken, uzun vadeli düşünmek ve dünyada ortaya çıkan yeni yetenek ve becerilere uygun bir sistem tasarlamak gerekiyor.

Bilgisayarlardan, nesnelerin internetinden, artırılmış gerçeklikten, robotlardan, yapay zekadan bahsettiğimiz bir ortamda, eğitim reformunun merkezinde, ezber yerine, öğrenmeye açık olma ilkesi yer almalı.

Ezber yöntemi geleneğimizde var.

Bugünkü bilgisayarların olmadığı eski günlerde bu yöntem doğruydu.

Ama bugün değil.

Bugün önemli olan bilgiyi yaratıcı bir şekilde uygulayabilmek.

Bunu başaramazsak Türkiye'nin en önemli ekonomik problemi ne faiz oranları olacaktır, ne de cari açık; en önemli ekonomik sorunumuz eğitim olacaktır.

Değerli konuklar,

Günümüzde değişimin hızı o kadar yüksek, kapsamı o kadar geniş ki, bundan çok değil 20-30 sene sonra, dünya bugünkünden bir hayli farklı olacak.

Ekonominin işleyişi, insan ömrü, şehir yaşamı, ulaştırma gibi bir dizi alanda köklü değişimler söz konusu.

Değişime ayak uydurmak için, iş ve çalışma yaşamı, vergi rejimi, sosyal güvenlik sistemi, finansal sistem, sağlık sistemi, eğitim sistemi gibi toplumsal yaşamın tüm alanlarında çok köklü değişiklikler yapmalıyız.

Bu değişimlere başlamak için geç kaldık.

Bütüncül bir perspektifle yaklaşılması gereken bu süreçte dünyadaki en iyi uygulamalardan ilham almak gerekir.

Bu işler "yap-boz" taktiği ile olmaz.

Bu süreci yönetemezsek, bizi kaotik bir gelecek bekleyecek.

Ama şimdi günümüze dönelim.

Çünkü bugünler, ülkemiz için epey çalkantılı.

Bugün ekonomi, iç politika ve dış politika her zamankinden daha fazla iç içe geçmiş durumda.

Her üç alanda da riskler yüksek.

Riskleri yönetebilmek için 3 noktaya dikkat etmek gerekecek:

1. Dogmayla değil bilgiyle hareket etmek,
2. Değişen koşullara uyum kabiliyetini ve esnekliği artırırken, devlet geleneklerini ve kurumsal düzeni korumayı ihmal etmemek,
3. Bütün bu süreci objektif kurallar içinde yürütmek ve kuralları herkese eşit uygulamak.

Ekonomide geçen senenin son çeyreğinden beri yüksek seyreden büyüme hızı ve ihracat gibi yüzümüzü güldüren haberler geliyor.

Fakat bir yandan da paramızın değer kaybından yüksek enflasyona, kamu harcamalarındaki artış ve bozulan bütçe dengesinden artan cari açığa, düşen sermaye girişlerinden artan vergilere, bozulan güvenden makine teçhizat yatırımlarının gerilemesine, özel sektörün açık pozisyonundan kredi mevduat oranlarındaki yükselişe kadar bir dizi alanda bizi endişelendiren gelişmeler de yaşanıyor.

Zamanında önlem alınmazsa, bu sorunlar üst üste birikip başımıza dert açacak.

1990'lar piyasa dinamiklerinin gözetilmemesinin acı tecrübeleri ile doludur.

Artan bütçe açığı, kamu borçlanması, enflasyon ve baskılanan faizlerin patlamaya hazır bir bileşim oluşturduğunu Türk insanı teori kitaplarından değil, bizzat yaşayarak öğrenmiştir.

Bu tecrübelerden çıkartılan dersler aynı hataların tekrarlanmasını engelleyecektir.

Bir kez daha kur, faiz, enflasyon sarmalına yakalanmamak için, kurumların araç bağımsızlığının önemini hafızalarda tazelemekte yarar görüyoruz.

Üretimi desteklemeyen bir sistem, verimsiz yatırımlar, uzun dönemli üretim artışı sağlayan sanayi sektörü yerine inşaat sektörüne dayalı büyüme ile gidilebilecek yolun sonu refaha çıkmaz.

Ekonomide yüksek teknolojiyi üretimi merkeze koyan yeni bir vizyona ihtiyacımız var.

Üstelik, dünyanın bu karmakarışık hali, ekonomik sorunlarla dış politikanın iç içe geçmesine yol açıyor.

2008 küresel krizinin sistemde yaratmış olduğu derin tahrifat, Ortadoğu'yu tehdit eden jeostratejik riskler, küresel güç dengesinin sarsılması, dünyanın siyasi ve ekonomik güç merkezinin batıdan doğuya doğru kayması tartışmaları Türkiye'yi de etkiliyor.

Biz Türkiye olarak doğru olduğumuz kadar batılı, batılı olduğumuz kadar doğuluyuz.

Uluslararası politikada, güçlünün peşine takılmanın bağımsızlığın yitirilmesi riskini taşıdığını Osmanlı'nın son dönemlerinden beridir gayet iyi biliriz.

Cumhuriyet tarihimiz küresel güç dengesini gayet iyi anladığımızı ortaya koyar.

Bu dengeyi iyi kurabilmenin, doğu ve batı ile ilişkilerimizi dengeye oturtmanın, bugün en az geçmiş kadar önemli olduğunu düşünüyoruz.

Türkiye, dünyadan kopmamak için dünya düzeninin yerleşik kurallarına uygun hareket etmelidir.

Türkiye'nin yerinin Batı alemi mi, Avrasya mı olduğu bir tartışma konusu değildir.

Türkiye Batı'nın Avrasya açılım noktasıdır.

Yükselişteki Çin ve Rusya gibi ülkelerle ilişkilerimizi sürdürmeli hatta daha da güçlendirmeliyiz.

Bununla beraber, dünyanın gidişatını belirlemekte hâlâ önemli olan Amerika ve Avrupa ülkeleriyle ilişkilerimiz, Türkiye'ye karşı gösterdikleri çifte standarda rağmen, kendi değer ve çıkarlarımız gereği iyi ve verimli olmalı.

Hem ekonomide hem dış politikada yaşanan gelişmeler, siyasi ve hukuki çerçeveden bağımsız değildir. Liberal piyasa düzeninin temeli demokrasi ve hukuk sistemidir.

Yargı erkinin bağımsızlığı ve tarafsızlığı, düşünce ve ifade özgürlüğü, özgür ve bilimsel akademik ortam, özgür medya ve internet ortamı, iyi tanımlanmış yetki ve sorumluluklar, kamu yönetiminde liyakat, ülkelerin rekabet gücünün önemli parametrelerindedir.

Olağan demokratik işleyişten uzaklaşılması, önce yabancı sonra yerli iş insanlarını yatırımlardan soğutuyor; yaratıcılıktan, girişimcilikten uzaklaştırıyor.

Bu nedenle, bir an önce yeniden olağan düzene geçilmesini ümit ediyoruz.

Normalleşmenin getirisi çok yüksek olacaktır.

Türkiye demokrasi ve hukuk devleti yolunda ilerledikçe, güç kazanıyor, ekonomisi güçleniyor, vatandaşların refah ve memnuniyeti yükseliyor.

Demokrasi ve hukuk devleti yolunda ilerlemenin bir koşulu da herkesin kanun önünde eşit olmasıdır.

Kuralların herkese eşit uygulanmasının önemini geçen hafta Sayın Cumhurbaşkanımız da vurguladı.

"Hiçbir bakanlıkta, hiçbir kurumda, hiçbir teşkilatımızda, şahsımın adı kullanılarak herhangi bir sürecin tıkanmasına, kurallar-kaideler dışında iş yapılmasına rıza gösteremem" diyerek bu tür davranışlarda son dönemde görülen artıştan duyduğu memnuniyetsizliği dile getirdi.

Gerçekten de keyfiyetin, kayırmacılığın arttığı bir bürokraside sağlıklı bir ekonomi yönetimi yapılamaz.

Sağlıklı bir ekonominin olmazsa olmaz koşulu, adil rekabet şartlarının tesis edilmesi ve korunmasıdır.

Adil rekabetin önemli bir ayağı da kamu ihaleleridir. Mevzuattaki son değişikliklerden sonra, kamu ihaleleri, yerli üretimi, bölgesel kalkınmayı ve teknolojik gelişmeyi teşvik etmekte etkin bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır. İhalelere katılımın ve rekabetin artırılmasında elektronik ihaleler de etkili olmuştur. İdareye çok fazla takdir hakkı tanıyan ve yoruma müsait mevzuattan kaçınılması, kamu ihalelerine katılımı ve rekabeti artıracak ve adillik, şeffaflık, denetlenebilirlik ilkelerinin daha iyi hayata geçirilmesine zemin yaratacaktır.

Bu çerçevede, sağlam bir ekonominin ön koşulunun, hukukun üstünlüğü ilkesinin bağlayıcılığı olduğunun altını bir kez daha çizmek istiyoruz.

Son birkaç yıl içinde şahit olduğumuz FETÖ operasyonları, 15 Temmuz darbesi, Reza Zarrab davası gibi olaylar bu durumu teyit etti.

Bir kez daha vurgulamak isteriz; milletimizin bekasına kasteden her türlü girişimi önlemek için başvurulması gereken kılavuz hukuk devleti ile bağımsız ve tarafsız yargıdır.

Dünyanın bu kaotik ortamında, güçlü bir iktidara olduğu kadar güçlü bir demokrasiye de aynı anda sahip olması, Türkiye'nin en önemli avantajı olacaktır.

Değerli Üyeler,

2008 ile 1929 benzetmesi çok yapılıyor.

Bugün olduğu gibi 1929 krizi sonrasında da birçok ülkede otoriter liderler yükselmiş ve milliyetçilik güç kazanmıştı.

Bu yönelimler karşısında Keynes, devletlerin kurumsal kapasitelerinin artırılmasının, sistemin güçlendirilmesinin ve halkın refahının korunmasının önemine dikkat çekmişti.

Dünya ekonomisinde nihayet başlayan normalleşmeden ve bilim ve teknolojiye gelişmelerin yol açacağı yeni fırsatlardan en iyi biçimde yararlanabilmemizin koşulu bizim de hızla normalleşerek, demokrasi ve özgürlükleri tesis ederek, gündemimizi uzun zamandır ihmal etmiş olduğumuz yapısal meselelere, reformlara ayırmamız olacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle, beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyor, hepinizi bir kez daha sevgi ve en derin saygılarımla selamlıyorum.